

Obraz feminismu v českém veřejném diskurzu

Bc. Kristína Papcunová

Posudek oponenta diplomové práce

Diplomová práce Bc. Kristýny Papcunové se zaměřuje na chápání feminismu českými ženami. Vychází z toho, že feminismus jako názorový směr a sociální hnutí se v ČR vyvíjel historicky odlišně nežli v západním světě a proto jej provázejí odlišné historicky podmíněné konotace. Prostřednictvím vlastního kvalitativního empirického výzkumu se snaží zjistit, jak feminismus chápou a konstruují současné ženy, pocházející z různých socio-ekonomicko-geografických prostředí a s různými životními drahami, nakolik se s ním osobně identifikují a nakolik je tato identifikace vede k aktivní občanské participaci ve feministickém hnutí.

Autorka nejprve představuje historii feminismu a feministických myšlenek, podrobněji se věnuje poslední éře postfeminismu, jejíž charakteristiky jsou významné pro současnou recepci feminismu v ČR. Vychází přitom z dostupné teoretické a historické literatury a nic důležitého zde dle mého názoru neopomíjí. Dále se věnuje historickému exkurzu do vývoje českého feministického myšlení, kde představuje specifický kontext, který předznamenal chápání feminismu v současnosti v ČR. Zde postrádám pouze zmínku o roli zastřešujících organizací pro-ženských aktivit, jako je spolek KARÁT nebo Česká ženská lobby. Jednu kapitolu věnuje reflexi obrazu feminismu v médiích. Právě v tomto obrazu spatřuje jeden s hlavních vysvětlujících faktorů převažujících negativních postojů k feminismu u české veřejnosti. Jedná se o solidní kvantitativní analýzu, která ukazuje, kolik pozornosti bylo v českých médiích věnováno feminismu v jakém období. Obsahově je bohužel spíše povrchní – nemůžeme usoudit, jak diskurz skutečně vypadal, pouze že se pojem feminismus v médiích vyskytoval. Chápu ale, že kvalitativní analýza diskurzu by vydala na samostatnou diplomovou práci, a využití sekundárních zdrojů poskytuje o diskurzu dostatečnou informaci.

Nejzajímavější částí práce je vlastní empirický výzkum. Autorka velmi dobře a detailně představuje metodologii, kterou využila; je zřejmé, že ji výborně pochopila a prakticky ovládla. Zarazilo mě pouze rozpracování hypotéz, které je typické pro kvantitativní výzkum a v daném typu výzkumu je spíše na škodu – může bránit rozvinutí explorativnímu potenciálu metodologie zakotvené teorie a narušit flexibilní design kvalitativního výzkumu. „Hypotézy“ by měly mít podobu více otevřených výzkumných otázek.

Samotná analýza je bravurně zvládnutá a přináší zajímavé nové poznatky. Typologie postojů žen k feminismu je dobře rozlišená a jednotlivé typy jsou výborně charakterizované. Analyticky je nejzajímavější typ postoje „Nejsem feministka“, který v zahraniční typologii, ze které autorka vychází, vůbec není, což je pravděpodobně důsledek specifického historického kontextu a (nebo) negativního mediálního obrazu feminismu. Autorka velmi dobře propojuje vlastní empirická data s teorií, ve které se skvěle orientuje. To je nejlépe vidět na konceptualizaci „soukromého feminismu“,

ve které vychází ze stávajících teorií a z vlastních zjištění a přináší nový pohled na podobu feministického vědomí a uvědomění.

Poslední empirická kapitola působí proti tomu trochu slaběji – zejména se z analýzy ztrácí rozdíly mezi jednotlivými identifikovanými postojovými skupinami. Autorka předkládá názory „většiny“ žen náhle jako homogenní, aniž by to více vysvětlila (to se týká částečně i předposlední kapitoly). Kapitola Překážky a příležitosti působí nedokončeně, jelikož není dostatečně propojena s argumentací v předchozích částech práce. Je tak spíše otevřením tématu pro další výzkum. V této souvislosti bych autorce položila následující otázky: Mělo mateřství a komplikace spojené s kombinováním práce a péče o děti nějaký vliv na utváření nebo změnu názoru na feminismus? Nebo byly tyto překážky některými ženami nadále reflektovány na úrovni individualismu – jako vlastní rozhodnutí, které má sice kolektivní důsledky, ale ty si musí každá žena nést a vyrovnat se s nimi sama? Jak to souvisí s identifikovanými postojovými typy?

Celkově práci hodnotím jako nadprůměrně vydařenou, doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

Mgr. Radka Dudová, Ph.D.